

Antoni Lewek

Polskie publikacje homiletyczne w latach 1970-1974

Studia Theologica Varsaviensia 13/2, 209-223

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wiadanie słowa, praktyczne wprowadzenie w kaznodziejstwo biblijne⁵⁴. W następnych zaś czterech rozdziałach poruszane są zagadnienia dotyczące poszczególnych składników strukturalnych kazania: języka, sposobów przepowiadania, metody tworzenia kazania i typologii kazań⁵⁵.

Z dokonanego przeglądu zagadnień homiletycznych w niemieckich publikacjach ostatnich lat można wyprowadzić kilka zasadniczych wniosków odnośnie do postulowanej współcześnie odnowy homiletyki.

1. Trzeba kształtować pojęcie kaznodziejstwa przede wszystkim jako służby objawiającemu się i udzielającemu Bogu przez Syna w Duchu Św. (moment trynitarno-paschalny).

2. Za podstawę nauki o kościelnej posłudze słowa należy przyjąć teologię obecności Bożej zarówno w wymiarze historii, jak też obecności Boga w Kościele, dzięki której przepowiadanie uzyskuje właściwy mu sens zbawczy (moment historiozbawczy).

3. Posługa słowa Bożego jest wydarzeniem zbawczym, w którym dokonuje się osobowe spotkanie i dialog człowieka z Bogiem w wierze (moment personalistyczny).

4. Kościelna posługa słowa ujmowana w kategoriach zbawczego dialogu domaga się następującego schematu myślowego w kazaniu: żąda od głosiciela żywej świadomości tego, że Bóg mówi w swoim słowie, skłania go do pilnego słuchania i przyjęcia Bożego słowa w wierze; nakazuje, aby usłyszane od Boga słowo przekazywał słuchaczom stawiając ich w sytuacji przynaglającej do odpowiedzi Bogu (moment metodyczny).

5. Należy dowartościować sprawę języka w przepowiadaniu (moment formalny).

Jan Nalaskowski

POLSKIE PUBLIKACJE HOMILETYCZNE W LATACH 1970—1974

Poniższe bibliograficzne zestawienie polskich publikacji homiletycznych z ostatnich pięciu lat stanowi kontynuację rozpoczętej w STV 8 (1970) nr 2 s. 398—404 prezentacji artykułów oraz książek z zakresu

⁵⁴ A. Vergote, *Der heutige Mensch als Empfänger der Botschaft*, tamże, t. 2 s. 11—53; J. Besemer, *Der Verkünder heute*, s. 54—88; H. Schuster, *Schwerpunkte heutiger Verkündigung*, s. 89—114; *Zwischen Schrifttext und Verkündigung*: A. Deisler, *Das Alte Testament*, s. 115—134, F. Kamphaus, *Das Neue Testament*, s. 135—157.

⁵⁵ C. Verhoeven, *Die Sprache der heutigen Verkündigung*, tamże, s. 158—178; G. Pohlmann, *Former heutiger Verkündigung* s. 179—208; B. Dreher, *Die praktische Predigtarbeit*, s. 209—240; W. Massa, *Predigttypologie*, s. 241—310.

homiletyki i kaznodziejstwa w Polsce. Z uwagi na znaczną ilość publikacji poprzestajemy na zamieszczeniu zwięzłych notatek o ich treści, podając najczęściej tylko tytuły poszczególnych rozdziałów

1. Współczesna sytuacja kaznodziejstwa

Basista W., *Dar jedności w Duchu Świętym*, Bibl. Kazn. 93 (1974) nr 5 s. 257—261. — Jest to wprowadzenie do programu kaznodziejskiego na rok 1974/75.

Boniecki A., *Stuchacze kazań mają głos*. W: tenże, *Rozmowy niedokończone*, Kraków 1974 s. 122—129. — Jest to wybór wypowiedzi czytelników *Tygodnika Powszechnego* z 1966 r. na temat kazań.

Brzozowski M., *Wprowadzenie do programu kaznodziejskiego na rok 1973/74* — Bibl. Kazn. 91 (1973) nr 5 s. 249—250. — W oparciu o ogólne hasło rocznego programu: „Łaska Pana naszego Jezusa Chrystusa” omawia Autor postulat względnie zasadę chrystocentryzmu w homiliach głoszonych w Polsce w roku liturgicznym 1973/74.

Brzozowski M., *Kryzys współczesnego kaznodziejstwa i sposoby jego przezwyciężenia*, RTK 20 (1973) nr 6 s. 87—94. — Wychoząc ze stwierdzenia kryzysu kaznodziejstwa, wynikającego z niewłaściwego pojmowania funkcji kaznodziei, Kościoła i braku odpowiedniej aktualizacji treści Pisma św., wskazuje Autor na ruch biblijny i liturgiczny jako na źródła odnowy homiletycznej. Następnie omawia cechy odrodzonego kaznodziejstwa, które powinno mieć charakter krygmatyczny, personalny i egzystencjalny.

Kuc L. (red.), *Chrystus wzywa i uczy. Materiały IV kursu homiletyczno-katechetycznego dla duchowieństwa odbytego w ATK w dniach 10—12 IX 1970 r.*, Warszawa 1971 ss. 499. — M. in. J. Stroba, *Soborowy postulat homilii a program kaznodziejski*; A. Święcicki, *Wspólnota słuchaczy słowa Bożego*; M. Wolniewicz, *Listy Apostolskie w homilii i katechezie*; L. Kuc, *Język Biblii a język kaznodziei*.

Kuc L., *Wprowadzenie do programu kaznodziejskiego na rok 1972/73*, Bibl. Kazn. 89 (1972) nr 5 s. 257—260. — Ogólna charakterystyka programu. Wyjaśnienie teologiczne i duszpasterskie. Jak korzystać z programu kaznodziejskiego?

Kuc L., *Jak realizować program kaznodziejski?* Bibl. Kazn. 92 (1974) nr 1 s. 3—5. — Program jest drogowskazem. Element teologiczny — odpowiedź Boża na pytanie człowieka. Element egzystencjalny — aktualizacja zbawienia a nie pogawędka o aktualności życia. Jak korzystać z *Biblioteki Kaznodziejskiej?*

Lewandowski Z., *Z obrachunków głoszenia słowa Bożego*, HD 40 (1971) nr 3 s. 196—198. — Autor zajmuje się ujemnymi objawami

w kaznodziejstwie, do których zalicza m. in. wykładanie starej wiedzy katechizmowej, brak posługiwania się Pismem św., straszenie i potępienie w kazaniach, „kazania naukowe”, kazania o przesadnym zabarwieniu uczuciowym, zbyt nikły wymiar czasu w seminariach na wykłady homiletyki i dykcji.

Lewek A., *W trosce o odnowę kaznodziejstwa*, HD 39 (1970) nr 3 s. 216—222. — Artykuł stanowi omówienie przebiegu i dorobku trzech pierwszych ogólnopolskich kursów homiletycznych dla duchowieństwa (1967, 1968, 1969 r.) w ATK w Warszawie.

Lewek A., *Ogólnopolski kurs homiletyczny na ATK*, STV 9 (1971) nr 1 s. 444—448. — Sprawozdanie z kursu homiletycznego, odbytego w dniach 8—10 X 1969 r. w ATK pod hasłem: „Chrystus żywy w sakramentach”.

Lewek A., *Z problematyki odnowy kaznodziejstwa*, STV 9 (1971) nr 2 s. 157—164. — Refleksja teologiczna nad istotą kaznodziejstwa. Urozmaicenie form kaznodziejskich. Metoda indukcji w kazaniu.

Lewek A., *Kurs homiletyczno-katechetyczny na ATK*, STV 9 (1971) nr 2 s. 164—168. — Sprawozdanie z kursu homiletyczno-katechetycznego, odbytego w dniach 10—12 IX 1970 r. w ATK pod hasłem: „Chrystus wzywa i uczy”.

Lewek A., *Ogólnopolska sesja naukowa homiletów w ATK*, Biul. Inform. ATK 5 (1974) nr 2 s. 32—33. — Jest to krótkie sprawozdanie z odbytej w dniach 18—19 IV 1974 r. w ATK dorocznej sesji naukowej Sekcji Homiletów Polskich pod hasłem: „Odrodzenie kaznodziejstwa poprzez odnowę homiletyki”.

Lewek A., *Udział ATK w odnowie kaznodziejstwa w Polsce*, Biul. Inform. ATK 5 (1974) nr 3 — Jest to sprawozdanie z 20-letniej działalności katedry homiletyki ATK. Zob. szerzej o tym: STV 13 (1975) nr 1 s. 281—292; także A. Lewek, *Specjalizacja homiletyczna. W: Księga pamiątkowa XX-lecia Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie: 1954—1974*, Warszawa 1975.

Lewek A., *Ekipa homiletyczna ATK w Siedlcach*, Biul. Inform. ATK 5 (1974) nr 4—5 — Jest to sprawozdanie z trzech jednodniowych kursów homiletycznych, przeprowadzonych przez ekipę homiletyczną ATK (ks. dr A. Lewek, ks. mgr K. Orzechowski, ks. dr W. Wojdecki) w Siedlcach dla ogółu księży diecezji podlaskiej.

Lewek A., *Aktualna sytuacja kaznodziejstwa*, AK 82 (1974) nr 2 s. 300—314. — Kaznodziejstwo w opinii współczesnych. Uwarunkowania dzisiejszego kryzysu kaznodziejstwa: Zjawisko kryzysu; Nowy świat; Przemiany w Kościele. Problem odnowy kaznodziejstwa: Dobra teoria — teologia kaznodziejstwa; Wykształcenie homiletyczne kleru. Dzieło odnowy homiletycznej.

Lewek A., *Geneza i główne kierunki współczesnego ruchu homiletycznego*, STV 12 (1974) nr 2 s. 121—160. — Początki ruchu homiletycznego: Rys historyczny; Prekursorzy odnowy homiletycznej. Główne kierunki odnowy kaznodziejstwa: O nową formę kaznodziejską; O odnowę treści kościelnego przepowiadania; O teologiczne podstawy kaznodziejstwa.

Lewek A., *Działalność na rzecz odnowy kaznodziejstwa w Polsce*, HD 43 (1974) nr 4 s. 284—292. — Kryzys czy odnowa kaznodziejstwa? Wkład ATK i KUL w odnowę kaznodziejstwa. Z prac Sekcji Homiletów Polskich. O należytej formację homiletyczną w seminariach. O Diecezjalną Komisję Homiletyczną. O Koła Homiletyczne. Popularyzacja inspirowanej myśli homiletycznej.

McKenzie J. L., *Kaznodziejstwo*. W: tenże, *Kościół rzymsko-katolicki* (tłum. z ang.) Warszawa 1972 s. 314—320. — Szereg znamienych refleksji na temat współczesnej sytuacji i fundamentalnego znaczenia kaznodziejstwa w Kościele.

Myśków J. (red.), *Chrystus żywy w sakramentach. Materiały III kursu homiletyczno-katechetycznego dla duchowieństwa odbytego w ATK w dniach 8—9 września 1969 r.*, Warszawa 1970 ss. 500. M. in. J. Rozwadowski, *Omówienie programu kaznodziejskiego Episkopatu Polski na rok 1969/70*; A. Święcicki, *Współpraca homilety z socjologiem*; E. Szymanek, *Chrystus umęczony i zmartwychwstały w centrum przepowiadania Kościoła*; J. Kudasiwicz, *Ewangelia dzieciństwa Jezusa w przepowiadaniu Kościoła*.

Ozorowski E., *Nowe życie w Chrystusie*, STV 10 (1972) nr 2 s. 356—363. — Sprawozdanie z kursu homiletyczno-katechetycznego odbytego w dniach 9—11 IX 1971 r. w ATK, pod hasłem „Nowe życie w Chrystusie”.

Paweł VI, *Aby lepiej głosić Ewangelię*, Tyg. Powsz. 25 (1971) nr 20. — Są to fragmenty adhortacji apostołskiej Pawła VI do biskupów całego świata z okazji 5 rocznicy zakończenia Soboru Watykańskiego II.

Porębski S. A. (red.), *Nowe życie w Chrystusie. Materiały V kursu homiletyczno-katechetycznego dla duchowieństwa odbytego w ATK w dniach 9—11 IX 1971 r.*, Warszawa 1973 ss. 508. M. in. H. Gulbinowicz, *Program kaznodziejski Episkopatu Polski na rok 1971/72*; W. Basista, *Fonetyczne przygotowanie lektora do liturgicznej postugi słowa*.

R. M., *Berliński kongres homiletyczny*, AK 74 (1970) nr 1 s. 145—152. — Jest to sprawozdanie z kongresu homiletycznego dla księży wszystkich diecezji NRD, jaki się odbył w Berlinie Wschodnim w 1969 r. Na kongresie wygłoszono referaty na następujące tematy: *Chrystus jako Osoba obecna i działająca w kaznodziejstwie dziś*; *Pośrednictwo ludzkiego słowa*; *Tajemnica kaznodziejstwa*; *Odpowiedź człowieka — wiara*; *Słowo i Sakrament*; *Kaznodziejstwo i świadczanie*.

Rzeszewski M., *Współczesna sytuacja kaznodziejstwa*, AK 74 (1970) nr 1 s. 86—99. — Kryzys kaznodziejstwa. Przyczyny kryzysu: zewnętrzne i wewnętrzne. Zjawisko dechrystianizacji. Ruch biblijny, patrystyczny i liturgiczny. Ekumenizm. Filozofia komunikacji. Teologia kerygmaticzna. Teologia kaznodziejstwa.

Stroba J., *Kazanie w opinii wiernych*, AK 74 (1970) z. 3 s. 428—439. — Uwagi wstępne o ankiecie rozpisanej do 30 parafii miejskich w diecezji gorzowskiej. Omówienie wyników ankiety: Wypowiedzi dotyczące kaznodziei; Wypowiedzi dotyczące kazań; Propozycje odpowiadających na ankietę. Wnioski. Czy kryzys kaznodziejstwa? — Nie! 70% respondentów twierdzi, że kazania wygłaszane w kościołach są dobre.

Stroba J., *Mieszkańcy wsi o kazaniu*, AK 78 (1972) z. 1 s. 149—160. — O ankiecie uwagi wstępne. Omówienie wyników ankiety. Wnioski.

Stokowski T., *Polski Program postugi Słowa*, ŻM 23 (1973) nr 3 s. 82—87. — Walory odnowionego kaznodziejstwa. Czynnny i twórczy sposób korzystania z Programu.

Stokowski T., *Program postugi Słowa*, ŻM 24 (1974) nr 3 s. 10—19. — Myśl przewodnia programu kaznodziejskiego 1973/74. Kilka wątpliwości i zastrzeżeń. Uwagi praktyczne. Co dalej?

2. Historia kaznodziejstwa i homiletyki

Brzozowski M., *Z dziejów przepowiadania tajemnicy paschalnej*, RTK 18 (1971) nr 3 s. 97—112. — Egzegeza tekstów biblijnych dotyczących tajemnicy paschalnej. Homilia o tematyce paschalnej: W czasach apostołskich; W okresie Ojców Kościoła; w średniowieczu; W czasach nowożytnych.

Iwańciów A., *Ks. Aleksy Prusinowski jako kaznodzieja*, NP 41 (1974) s. 29—75. — Zarys biograficzny. Charakterystyka twórczości kaznodziejskiej. Formalna strona mów. Homiletyczne cele i środki. Źródła kazań. Zagadnienie rodziny. Przyczyny upadku i środki zapewniające niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej.

Karwecki P., *Prawosławna homiletyka Joannicjusza Galatowskiego (Przetom w prawosławnej homiletyce XVII w.)*, STV 10 (1972) nr 2 s. 205—237. — Tło historyczne: Kolegium Kijowsko-Mohyleńskie; Praktyka homiletyczna do J. Galatowskiego; Kazanie zamiast homilii; Rola kaznodziejstwa. Biografia Galatowskiego. Główne dzieło G.: *Ključ razumenija* (Kijów 1659), — zawierające 32 kazania (cz. 1) oraz traktat homiletyczny *Nauka albo sposób złożenia kazań* (cz. 2). U podstaw homiletyki G. leży retoryka. Autor artykułu analizuje traktat homiletyczny G. oraz kilka jego kazań z *Ključca*.

Kielbasa A., *Misjonarz i propagator idei rekolekcyjnej śp. ks Chryzostom Józef Małysiak (1884—1966)*, HD 39 (1970) nr 4 s. 305—310. — Uwagi biograficzne. Misjonarz i rekolekcjonista. Propagator idei rekolekcji zamkniętych. Założyciel zgromadzenia zakonnego.

Kuc L., *Biskup Wincenty Urban — kaznodzieja w latach 1946—71*, STV 10 (1972) nr 2 s. 25—42. — Charakterystyka omawianego materiału i założenia artykułu. Kaznodziejstwo związane z rokiem liturgicznym. Konferencje do sióstr zakonnych. Propozycje syntezy: od kazania tematycznego do homilii.

Młotek A., *Katolicka koncepcja apostołstwa w ciągu wieków*, Znak 26 (1974) nr 2 s. 180—192. — Artykuł ukazuje linie rozwojowe koncepcji apostołstwa chrześcijańskiego laikatu od początków chrześcijaństwa do czasów dzisiejszych.

Niezgoda T. C., *Posługa słowa według św. Bonawentury. Na 700-lecie śmierci (1274—1974) Doktora Serafickiego*, HD 43 (1974) nr 2 s. 138—147. — Rys biograficzny. Czym jest głoszenie słowa? Przepowiadanie według alegorycznego rozumienia Pisma św. Przymioty głosiciela słowa Bożego. Rola słuchacza słowa Bożego. Struktura i przymioty orędzia.

Pagiewski H., *Św. Klemens Dworzak jako głosiciel Słowa Bożego*, HD 39 (1970) nr 3 s. 211—216. — Autor omawia sposób przygotowywania i głoszenia kazań przez św. Klemensa; pisze także o ich głównej treści i skutkach.

Urban W., *Rękopisy kaznodziejskie biblioteki kapitulnej we Wrocławiu*, RTSO (1973) s. 251—272.

3. Homiletyka fundamentalna

Grzegorski Z., *Próba nowej refleksji nad posługą słowa*, W. B. Bejze (red.), *W kierunku człowieka*, Warszawa 1971 s. 249—264. — Współczesna homiletyka kontekstualna zajmuje się relacją form przekazu religijnego do innych form przekazu. Skuteczność przepowiadania zależy od właściwego zakomunikowania. Dawne psychologizujące ujęcia skuteczności zostały wyparte przez współczesną wiedzę o porozumieniu się międzyludzkim (związane z cybernetyką). Posługa słowa tworzy swoisty kanał informacji. Jego elementami są: świadomość teologiczna, usposobienie głoszącego, postawa odbiorcy, kontekst bliższy i dalszy, język. Z aktem komunikacji wiążą się funkcje: poznawcza, konatywna, fatyczna, profetyczna. Homileta powinien sprawdzać funkcjonowanie kanału informacji przez obserwację teologiczną i postulatyczną. Kryteria oceny kazania.

Kuc L., *Inspiracje soborowe w homiletyce*. W: „J. Myśków (red.), *Myśl posoborowa w Polsce*, Warszawa 1970 s. 205—217. — Arty-

kuł stanowi analizę wypowiedzi *Vaticanum II* dotyczących kaznodziejstwa.

Kuc L. (red.), *Teologia przepowiadania słowa Bożego. Materiały do nauczania w zakładach teologicznych*, t. 1, Warszawa 1971 ss. 363. — Cz. 1, H. Pagiewski, *Zbawcze pośrednictwo słowa*; cz. 2, J. A. Nałaskowski, *Słowo Boże urzeczywistniające Kościół*; cz. 3, H. Pagiewski, *Personalistyczny charakter przepowiadania słowa Bożego*; cz. 4, L. Kuc, *Odpowiedź człowieka na głoszone mu słowo Boże*. Zob. omówienie tej książki: K. Kania, *Aby słowo stało się świadectwem*, *ZM* 22 (1972) nr 7—8 s. 93—100 oraz R. Prawdźic, *Słowo Boże w Kościele*, *Więź* 16 (1973) nr 6 s. 130—137.

Kuc L. (red.), *Praktyka przepowiadania słowa Bożego. Materiały do nauczania w zakładach teologicznych*, t. 2, Warszawa 1973 ss. 460. — Cz. 1, Z. Grzegorski, *Wprowadzenie do teorii przekazu homiletycznego*; cz. 2, M. Paciuszkiewicz, *Struktury przepowiadania*; cz. 3, M. Gosek, *Tworzywo homiletyczne*; cz. 4, W. Basista, *Proces tworzenia*.

Lewek A., *Miejsce kaznodziejstwa w duszpasterstwie*, *HD* 42 (1973) nr 3 s. 183—189. — Autor przedstawia historyczną i teologiczną analizę stosunku między kerygmaticzną a liturgiczno-sakramentalną działalnością Kościoła, po czym wysuwa postulat większego dowartościowania i uznania (w teorii oraz praktyce) kaznodziejstwa za pierwszorzędne zadanie i funkcję życiową Kościoła.

Lewek A., *Odrodzenie kaznodziejstwa poprzez odnowę homiletyki*, *CT* 44 (1974) nr 4 s. 25—40. — Nowa refleksja teologiczno-homiletyczna. Od kościelnej retoryki do teologii kaznodziejstwa: Homiletyka jako retoryka kościelna; Kerygmatyka homiletyczna; Teologia kaznodziejstwa. Miejsce homiletyki w ramach teologii. Wnioski teologiczno-praktyczne.

Moysa S., *Słowo przepowiadania*. W: *Sakramenty Kościoła posoborowego*, Kraków 1970 s. 429—463. — Słowo przepowiadania jako znak Kościoła i Chrystusa: słowo Kościoła w oczach niewierzących; słowo jako znak Chrystusa; obecność Chrystusa w słowie. Wiara jako odpowiedź na Bożą interwencję; wiara jako spotkanie z Chrystusem; wiara jako postawa osoby; intelektualne treści wiary; wiara jako pociąg wewnętrzny; dobre uczynki; dzisiejsze trudności. Problemy adaptacji słowa: adaptacja a prawo Wcielenia; podstawowy kerygmat; problem hermeneutyczny; konieczność odmitologizowania.

Moysa S., *Wiara odpowiedzią na słowo*, *Znak* 26 (1974) nr 1 s. 29—47. — Wiara ze słuchania. Wiara jako pociąg wewnętrzny. Wiara spotkaniem osób. Wiara postawą całego człowieka. Rozumowe treści wiary. Pewność wiary.

Moysa S., *Słowo zbawienia*, Kraków 1974. — Książka ta stanowi pierwszą w języku polskim próbę syntezy teologii słowa Bożego.

Pagiewski H., *Głoszenie słowa Bożego jako świadectwo. Studium homiletyczne o komunikacji orędzia Bożego*, Warszawa 1971 ss. 196. — Cz. 1, Podstawowa struktura głoszenia słowa Bożego jako świadectwa; cz. 2, Głoszenie słowa Bożego jako świadectwo w akcie komunikacji. Zob. omówienie tej książki: R. Prawdżic, *Słowo Boże w Kościele*, *Więź* 16 (1973) nr 6 s. 130—137.

Pyrek J., *Słyszalność głosu Boga*, *Kat* 17 (1973) nr 4 s. 145—152. — Charakterystyka przeżywanej terażniejszości. Bóg mówi do człowieka.

Rogowski R., *Obecność Chrystusa w słowie Bożym*, *Znak* 25 (1973) nr 6 s. 739—751. — „Słowo stało się Ciałem i zamieszkało wśród nas”. Sakrament Bożego Słowa. Refleksja teologiczna a życie — perspektywy i wnioski.

Rzeszewski M., *Sedno naszej postugi istotą naszej kultury*, *AK* 75 (1970) nr 2 s. 257—276. — Artykuł wprawdzie nie dotyczy bezpośrednio kaznodziejstwa, ale dwa jego ostatnie rozdziały wiążą się z posługą słowa: Komunikacja; Liturgia sługą Słowa.

Rzeszewski M., *Słowo Boże dziś*, *HD* 42 (1973) nr 3 s. 177—182. — Asymilacja doświadczenia życiowego staje się słowem Boga. Wiara w opatrnościowy wpływ Boga. Problem sensu życia. Pierwszeństwo posługi słowa w życiu duchownego — wzorem Jezus Chrystus. Przygotowanie kaznodziei do głoszenia Słowa Bożego. Styl życia kapłana przeszłości w komunikacji ze słuchaczem. Poznanie społeczeństwa i zdolność dostosowania do niego słowa kaznodziei.

Rzeszewski M., *Postuga słowa*, *AK* 82 (1974) nr 2 s. 204—221. — Godność funkcji kaznodziejskiej. Objawienie w języku świata. Nakładanie się języków i możliwości zrozumienia. Reguły głoszenia wydarzeń historii zbawienia. Swoistość języka kaznodziejstwa.

Wojdecki W., *Postuga słowa w nauczaniu Księdza Prymasa*. W: *Soli Deo*, Warszawa 1974 s. 109—119. — Autor przedstawia poglądy homiletyczne ks. kard. Stefana Wyszyńskiego, ujmując je w następujących punktach: Posłannictwo nauczycielskie Kościoła; Przedmiot kapłańskiego przepowiadania; Skuteczność słowa Bożego.

4. Homiletyka materialna

Bortnowska H., *Hermeneutyka a duszpasterstwo*. *Znak* 26 (1974) nr 2 s. 158—173. — O uznanie hermeneutycznych uprawnień szarych ludzi. Mówić od siebie i za siebie. Od wykładania do uczenia się, jak słuchać. O wspólne konstruowanie programu pracy. O kontakt z przeszłością.

Dreher B., *Egzegeza i przepowiadanie* (tłum. z niem.), *Conc* 7 (1971) s. 397—404. — Zagadnienie podstawowe: teologia przepowiadania. Egzegeza historyczno-krytyczna jest w przepowiadaniu nieodzownym

narzędziem aktualizacji biblijnej kerygmy. Naukowa egzegeza oddaje przysługę tylko w aktualnym temacie i w konkretnej problematyce kazania. Aktualne modele egzegetyczne współczesnego przepowiadania.

Grzegorski Z., *O nowe źródła dla refleksji homiletycznej (Na marginesach socjologii kultury masowej)*, STV 10 (1972) nr 1 s. 179—187. — Zdaniem autora, homiletyka powinna dokonać w sobie daleko idących przeobrażeń poprzez konfrontację z teorią komunikacji międzyludzkiej oraz nawiązać kontakt i tkwić w kontekstach innych dziedzin i dyscyplin wiedzy i życia ludzkiego, m.in. literatury, socjologii, antropologii.

Kudasiewicz J., *Współczesna hermeneutyka biblijna a przepowiadanie*. W: *Współczesna biblistyka polska 1945—1970* (red. J. Łach—M. Wolniewicz), Warszawa 1972 s. 172—196. — Spotkanie między współczesną hermeneutyką biblijną a kaznodziejstwem: w świetle dokumentów Kościoła, w świetle badań egzegetyczno-teologicznych. Spособ i miejsce spotkania hermeneutyki biblijnej z kaznodziejstwem: Uwagi egzegetyczne; Sugestie homiletyczne. Wnioski i propozycje.

Lewek A., *Słowo Boże a świat współczesny*, ChS 6(1974) nr 30/4 s. 70—81. — Kryzys kościelnej posługi słowa. Świat jako aktywny faktor w przepowiadaniu Kościoła: Teologiczna godność świata; Wpływ świata na przepowiadanie Kościoła. Aspiracje świata w świetle słowa Bożego: Dążenie świata do wspólnoty a Kościół; Wnioski homiletyczne.

Mokrzycki B., *Obrzędy bierzmowania jako źródło homiletyczne*, CT 44 (1974) nr 2 s. 121—124. — Modlitwy. Nałożenie rąk. Namaszczenie krzyżmem.

Pyrek J., *Nauka o Królestwie Bożym głoszona współcześnie*, Kat 15 (1971) nr 6 s. 266—270. — Uzyskanie pełnego obrazu treści zawartej w wyrażeniu „Królestwo Boże” wymaga analizy treści ksiąg Pisma św. Królestwo Boże powinno być głoszone wytrwale.

Weryński H., *O ratowanie żywego słowa*, HD 42 (1973) nr 3 s. 189—191. — Autor zajmuje się podstawową zasadą w kaznodziejstwie: zasadą żywego słowa. Domaga się takiego słowa od kaznodziei.

5. Homiletyka formalna

Bednorz H., *O większe zastosowanie dialogu w duszpasterstwie współczesnym*, SSHT 4 (1971) s. 5—12. — Dialog jest rzeczywistą potrzebą szerokich rzesz wiernych. Jan XXIII i Paweł VI a dialog. Od dialogu liturgicznego do dialogu katechetycznego i apostołskiego w Kościele i świecie.

Grzegorski Z., *Posługa słowa w schemacie teorii informacji*, STV 8 (1970) nr 1 s. 479—507. — Kanał informacji. Schemat posługi słowa. Proces redagowania kazania-komunikatu. Pięć funkcji wpływających na akt porozumienia. Działanie funkcji profetycznej. Schemat zadań homilety.

Grzegorski Z., *O umiejętność proklamacji Słowa Bożego*, Kat 16 (1972) nr 2 s. 58—64. — Propozycje dla katechetów. Czym jest proklamacja Słowa Bożego? Na czym polega umiejętność proklamowania?

Kłoczkowski A., *O głoszeniu ewangelii*, TP 1970 nr 39. — Dotyczy dyskusji w TP na temat: „Jak niewierzącym mówić o chrześcijaństwie”.

Kuc L., *Metoda kaznodziejska księdza kardynała Stefana Wyszyńskiego Prymasa Polski*. W: B. Bejze (red.), *W kierunku człowieka*, Warszawa 1971 s. 105—116. — Uwagi wprowadzające. Teologia komunikacji w posłudze słowa. Teologia komunikatywności. Antropologiczne, eklezjologiczne i trynitarne podstawy posługi słowa.

Lewek A., *O dialog w kaznodziejstwie*, Bibl. Kazn. 87 (1971) nr 1 s. 60—64. — Teologiczna podstawa dialogowości kościelnego przepowiadania. Biblijno-patrystyczne uzasadnienie kaznodziejstwa dialogowego. Współczesny postulat dialogu kaznodziejskiego.

Lewek A., *Problem dialogu w kaznodziejstwie*, Bibl. Kazn. 87 (1971) nr 2—3 s. 137—141. — Różne formy dialogu homiletycznego: Dialog dwóch osób; Dialog kaznodziei z uczestnikami liturgii; Dialog duszpasterski przed i po kazaniu. Autorytet słowa Bożego a dialog.

Lewek A., *Możliwości urozmaicenia form kaznodziejskich*, HD 40 (1971) nr 3 s. 199—201. — Autor ukazuje różne sposoby głoszenia słowa Bożego we Mszy św., m.in. dialog kaznodziejski, metodę indukcji w kazaniu.

Maliński M., *Kazanie jako utwór artystyczny*, Tyg. Powsz. 24(1970) nr 1.

Olszański T., *Kultura przekazu słowa Bożego (Szkice do tematu)*, STV 10 (1972) nr 2 s. 315—332. — Autor wskazuje m.in. na nieaktualność traktowania kaznodziejstwa głównie w wymiarach sztuki krasomówczej, na potrzebę dialogu homiletycznego i odpowiedniego języka kaznodziejskiego.

Pagiewski H., *Kaznodziejstwo wobec współczesnych środków masowego oddziaływania*, HD 10 (1971) nr 3 s. 191—196. — Rezygnacja czy szlachetne współzawodnictwo (przygotowanie do posługi słowa). Potęga urabiania opinii—prasa. Potęga szechstronnego oddziaływania — radio, telewizja, film. Wnioski końcowe.

Pagiewski H., *Jak głosić kazania dziś?* HD 43 (1974) nr 4 s. 256—261. — Uwagi wstępne. Jak przygotować kazanie? Jak kazanie wygłosić?

Skomski Z., *Szablon czy metoda?* HD 43 (1974) nr 1 s. 68—69. — Artykuł polemiczny, podkreślający słuszność metody indukcyjnej w homiliach drukowanych w *Bibliotece Kaznodziejskiej*.

S. sz., *Cybernetyka na usługach kaznodziejstwa*, ŻM 23 (1973) nr 5 s. 112—115. — Niektóre wnioski płynące z nauki o przekazie. Znaczenie nauki o przekazie dla homiletyki. Możliwość poprawy kazania przez sprzężenie zwrotne: korygować swój obraz słuchacza, doszkalać się, dyskutować na temat kazań, powołać instytuty homiletyczne.

Turian, *Kazanie jako gatunek literacki*, Więź 16 (1973) nr 7—8 s. 53—54. — Autor, laik, wskazuje na proces uprzywilejowania się monologicznej formy kaznodziejstwa, w której widzi główną przyczynę jego kryzysu, oraz postuluje upowszechnianie form dialogowych.

Zimón D., *Środki społecznego przekazu myśli w seminariach duchowych*, SSHT 4 (1971) s. 337—342. — Zasady formacji audiowizualnej w seminariach. Formacja audiowizualna w polskich seminariach: radio, prasa i czasopisma, film, telewizja, teatr, filharmonia, opera, twórczość pisarska, plastyczna i audiowizualna. Trudności w realizacji formacji audiowizualnej. Propozycje na przyszłość.

6. Homiletyka szczegółowa

Ap, *Rekolekcje według techniki Zen*, ŻM 23 (1973) nr 7 s. 210—213. — Autor pisze o dużym zainteresowaniu na Zachodzie buddyjską techniką medytacyjną według japońskiej szkoły buddyjskiej *Zen*, omawia jej zasady i ukazuje możliwości oraz próby zastosowania ich w przeprowadzeniu rekolekcji.

Aw, *Jak przygotować homilię?* ŻM 23 (1973) nr 10 s. 100—106. — Jest to omówienie artykułu J. Nalaskowskiego *Homilia jako słowo świadczące Boga* w STV 11 (1973) nr 1 s. 255—272.

Bednorz H., *Katecheza dorosłych*, SSHT 5 (1972) s. 15—18. Katecheza dorosłych czy teologiczne doszkalać dorosłych w posoborowej teologii? Trudności wysuwane pod adresem katechezy dorosłych. Jak zorganizować katechezę dorosłych? Jaka metodą posłużymy się na katechezie dorosłych? Jaki materiał przerobimy?

Bolczyk H., *Eksperyment wielkopolski rekolekcji młodzieżowych*, SSHT 5 (1972) s. 243—254. — Geneza i założenia rekolekcji młodzieżowych. Przygotowanie do rekolekcji. Przebieg rekolekcji. Próba oceny.

Brzozowski M., *Posługa słowa w liturgii*, CT 41 (1971) z. 4 s. 83—87. — Artykuł traktuje o aspektach treściowych i formalnych homilii w myśl Soboru Watykańskiego II.

Deusgouttes J., *Katecheza dorosłych we Francji*, Kat 17 (1973) nr 1 s. 30—32. — Rys historyczny. Kilka refleksji na temat stanu obecnego. Perspektywy rozwojowe. (Jest to streszczenie art. z Cat).

Dembowski B., *Tajemnica Paschalna w życiu chrześcijanina*. W: *W nurcie zagadnień posoborowych* (red. B. Bejze), t. 6, Warszawa 1972 s. 483—503. — Po uwagach wstępnych o rekolekcjach — rozważania rekolekcyjne.

Hyra Z., *Formacja fonetyczna lektora*, RBL 24 (1971) nr 4—5 s. 209—224. — Artykuł stanowi materiał pomocniczy do kształcenia lektorów w liturgii.

Kisiel S., *O unowocześnienie rekolekcji młodzieżowych*, HD 41 (1972) nr 1 s. 69—77. — O rekolekcjach młodzieżowych w ogólności: Organizacja grup, miejsca i czasu rekolekcji; Atmosfera skupienia i pobożności; Urozmaicenie pomocami technicznymi; Współdziałanie aktywne młodzieży; Aktualizacja i pomoc w zapamiętaniu. O rekolekcjach z gitarą: Młodzież uczestnicząca — o gitarze pozytywnie; Młodzież uczestnicząca — o gitarze negatywnie; Choć nie uczestniczyli — są za gitarą; Nie uczestniczyli — są przeciw gitarze; Księża rekolekcjonisci — za gitarą; Argumenty przeciwne księży rekolekcjonistów; Gitara z zastrzeżeniami.

Kisiel S., *Zadania i cele rekolekcji młodzieżowych w ujęciu księży rekolekcjonistów*, WDP 42 (1973) nr 7 s. 215—223. — Na podstawie ankiety przeprowadzonej wśród księży rekolekcjonistów w całej Polsce przedstawia Autor zadania i cele rekolekcji młodzieżowych. Ponadto dokonuje oceny dotychczasowej realizacji zadań postawionych przed rekolekcjami młodzieżowymi oraz omawia uwarunkowania realizacji tego typu rekolekcji.

Kisiel S., *Wpływ rekolekcji na kształcenie charakteru u żeńskiej młodzieży katechizowanej*, RTK 20 (1973) nr 6 s. 95—115. Uwagi o charakterze człowieka. Wpływ rekolekcji na młodzież: pomagają w przezwyciężeniu wad i w zdobywaniu cnót.

Kosecki B., *Problemy homilii chrzestnej*, RBL 25 (1972) nr 2 s. 97—104. — O potrzebie, celu i przymiotach homilii chrzestnej.

Kosmoski N., *Aby nie zrutynizować homilii*, HD 42 (1973) nr 1 s. 29—31. — Autor przestrzega przed zbyt sztywnym trzymaniem się trzystopniowego schematu kazań drukowanych w 1973 r. w *Bibliotece Kaznodziejskiej* (Doświadczenie życiowe; To mówi Pan; Życie chrześcijanina).

Kosmoski N., *Duszpasterze zacznijmy od siebie*, Tyg. Powsz. 27 (1973) nr 23. — O konieczności przygotowania duszpasterza do pełnienia urzędu nauczycielskiego.

Kosmoski N., *Sakrament bierzmowania w przepowiadaniu homiletycznym. Na marginesie kursu na ATK w Warszawie 10—12 IX 1973 r.*, HD 43 (1974) nr 1 s. 38—41. — Dowartościowanie działania Ducha Świętego. Podstawy teologiczne i biblijne. Aspekt homiletyczny.

Kosmoski N., *Homilia zaangażowana*, HD 43 (1974) nr 2 s. 151—154. — Artykuł polemiczny, podkreślający ważność osobistego zaangażowania kaznodziei oraz pewnej elastyczności w formalnometodycznym kształtowaniu homilii.

Kudasiewicz J., *Słowo Boże w nowych obrzędach pogrzebu*, RBL 27 (1974) nr 1—2 s. 41—53. — Charakterystyka czytań biblijnych. Centralne tematy teologiczne czytań. Homilia pogrzebowa.

Mokrzycki B., *Homilia podczas chrztu dzieci*, CT 42 (1972) nr 4 s. 123—129. — Liturgia słowa w nowym obrzędzie. Homilia chrzcielna. Źródła homilii chrzcielnej. Treść homilii chrzcielnej.

Mokrzycki B., *Zagadnienia homilii podczas liturgii sakramentu małżeństwa*, CT 43 (1973) nr 1 s. 95—105 oraz nr 2 s. 125—140. — Obrzędy sakramentu małżeństwa. Liturgia słowa podczas sprawowania sakramentu małżeństwa. Homilia ślubna. Obrzędy i modlitwy liturgiczne jako źródło homilii ślubnej. Czytania biblijne w liturgii. Zasady dobierania tekstów w obrzędach ślubnych.

Mokrzycki B., *Homilia pogrzebowa*, CT 43 (1973) nr 3 s. 95—105. Homilia pogrzebowa — czy mowa pochwalna? Homilia integralną częścią obrzędów pogrzebowych. Charakter homilii pogrzebowej. Treść homilii pogrzebowej. Uwagi uzupełniające.

Mokrzycki B., *Obrzędy pogrzebowe jako źródło homiletyczne*, CT 43 (1973) nr 4 s. 95—105. — Psalmi źródłem homilii. Modlitwy oraz inne teksty liturgiczne w służbie dla kaznodziei.

Mokrzycki B., *Sakrament bierzmowania w świadomości i przepowiadaniu Kościoła*, CT 44 (1974) nr 1 s. 125—134. — Z historii sakramentu bierzmowania. Odnowa świadomości i obrzędów. Postulaty homiletyczne.

Nalaskowski J. A., *Homilia jako słowo świadczące Boga*, STV 11 (1973) nr 1 s. 255—272. — Główne elementy homilii. Tworzenie homilii. Głoszenie homilii.

Nowaczyk J., *Katecheza dorosłych*, Kat 16 (1972) nr 3 s. 107—108. — Katecheza powinna m.in. przewycięzać infantyizm w wierze, religijną bierność, brak krytycznego sądu, niezdolność prowadzenia dialogu z niekatolikami.

Piszkałski H., *Liturgia słowa w przeżyciu religijnym u dzieci*, Kat 18 (1974) nr 1 s. 25—29. — Na spotkanie z Chrystusem. Rozumienie intelektualne słowa Bożego. Rozumienie pogłębione.

Piszkałski H., *Jak dzieci przeżywają kazania*, Kat 18 (1974) nr 5 s. 216—219. — Artykuł stanowi analizę szeregu wypowiedzi dzieci na temat słuchanych przez nie kazań.

Rück W., *Dydaktyka i metodyka katechezy dorosłych*, Kat 17 (1973) nr 1 s. 32—33. — Jest to tłumaczenie artykułu niemieckiego, oma-

wiąjącego program i cele, znaczenie dialogu, metodykę dialogową oraz rolę kierującego dialogiem w katechezie dorosłych.

Sikorski J., *Aktywizujące rekolekcje dla dzieci*, Kat 18 (1974) nr 4 s. 173—176. — Artykuł traktuje o celu rekolekcji dla dzieci i o sposobach jego osiągnięcia, a także o kwalifikacjach rekolekcyjnych i o organizacji rekolekcji dla dzieci.

Skowronek A., *Głos w sprawie tzw. katechizacji dorosłych*, SSHT 5 (1972) s. 233—242. — Jak było dawniej? Czy kryzys wiary? Soborowa promocja świeckich. Przedmiot katechizacji. Uwagi metodyczne: Sylwetka duszpasterska dorosłych; Inne spostrzeżenia praktyczne.

Świerzański W., *Metodyczne uwagi na temat homilii*, RBL 25 (1972) nr 3 s. 202—212. — Zasadnicze komponenty liturgiczne homilii: tekst biblijny, konkretne zgromadzenie, osobowość „czyniciela słowa”, substruktura żywej homilii.

Tschuschke M., *Jeszcze o homilii*, Bibl. Kazn. 91 (1973) nr 1 s. 3—5. — Refleksje historyczne o homilii. Homilia oznacza rozmowę. Homilia jest dalszym ciągiem słowa Bożego czytanego. Kto ma głosić homilię? Kiedy głosić? Miejsce głoszenia homilii.

(zz), *Jak mówić do młodzieży o Maryi?* ŻM 23 (1973) nr 11 s. 104—109. — Młodzież pragnie dyskusji o sensie nabożeństwa maryjnego. Przekładać prawdy o Maryi na język współczesny. Przepowiadanie maryjne ma prowadzić do spotkania osobowego z Trójcą Św. i Matką Boga. Mariologia jest włączona w orędzie zbawienia. Maryję naśladować — nie tylko podziwiać.

7. Pomoce homiletyczne

Augustyn św., *Wybór mów (Kazania świąteczne i okolicznościowe)*, Warszawa 1973 ss. 381. — Tom 12 z serii *Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy*, wydawanej przez ATK.

Chryzostom Jan św., *Homilie i kazania wybrane*, Warszawa 1971 ss. 215. — Tom 8 z serii *Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy*, wydawanej przez ATK.

Grzegorz Wielki św., *Homilie na Ewangelie*, Warszawa 1969 ss. 352. — Tom 3 z serii *Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy*, wydawanej przez ATK.

Grzybek S. (red.), *Homilie i godziny biblijne*, Kraków 1972 ss. 576. — Zob. Omówienie tej książki: M. Brzeziński, *Od kazania do homilii*, ŻM 22 (1972) nr 11—12 s. 266—270.

Kudroń Cz., *Bliżej nieba. Rozważania liturgiczne na dni świąteczne*, Warszawa 1973 ss. 192.

Kudroń Cz., *Owoc krzyża. Rozważania liturgiczne na niedziele okresu wielkanocnego*, Warszawa 1974 ss. 192.

Kudroń Cz., *Stał się człowiekiem. Rozważania liturgiczne na niedziele Adwentu i po Bożym Narodzeniu*, Warszawa 1974 ss. 192.

Mokrzycki B. (red.), *Marana tha. Przyjdź, nasz Panie*, Kraków 1973 ss. 502. — Książka ta zawiera materiały do komentarzy liturgicznych, homilii, konferencji ascetycznych i nabożeństw biblijnych w okresie Adwentu, Bożego Narodzenia i Objawienia Pańskiego.

Paweł VI, *Trwajcie mocni we wierze*, Kraków 1970 ss. 320. — Wybór przemówień okolicznościowych papieża.

Paweł VI, *Chrystus a człowiek współczesny*, Poznań 1971 ss. 343. — Wybór kazań i przemówień papieża.

Pytel J. (red.), *Ze stołu słowa Bożego. Komentarze do trzyletniego cyklu czytań mszalnych*, Poznań 1972 ss. 448.

Stroba J. (red.), *Komentarz biblijny i homiletyczno-liturgiczny do niedzielnych i świątecznych czytań mszalnych. Cykl B*, Warszawa 1973 ss. 499. — We *Wprowadzeniu* (s. 5—9) pisze bp J. Stroba o homilii posoborowej, o nowym (homilijnym) cyklu programowym kazań ogólnopolskich oraz o strukturze prezentowanych komentarzy. Na końcu książki (s. 435—495) znajdują się rozważania o tajemnicach różańcowych. Zob. recenzję tej publikacji: A Burzykowski, *Nowy komentarz do czytań mszalnych*, *ZM* 24 (1974) nr 3 s. 150—152.

Stroba J. (red.), *Komentarz biblijny i homiletyczno-liturgiczny do niedzielnych i świątecznych czytań mszalnych. Cykl C*, Warszawa 1974 ss. 468. Oprócz homilii na niedziele i święta znajdują się tu również homilie na pierwsze piątki miesiąca (s. 387—405), na uroczystości Najśw. Serca Jezusowego (s. 406—410), pomoce do homilii o mszy św. (s. 411—438), homilie paschalne (s. 439—460) oraz przy udzielaniu chrztu (s. 461—465).

Wyszyński S., *Miłość na co dzień*, t. 2, Rzym 1971 ss. 302 i 280. — Wybór rozważań i przemówień ks. Prymasa.

Wyszyński S., *„Idzie nowych ludzi plemię...”*. *Wybór przemówień i rozważań*, Poznań 1973 ss. 343.

Zychowicz T., *Rok Mateusza*, Kraków 1973 ss. 314. — Zbiór refleksji autora nad niedzielными czytaniem mszalnymi pierwszego cyklu („A”), publikowanych w 1972 r. w *Tygodniku Powszechnym*.

Zychiewicz T., *Rok Marka*, Kraków 1974 ss. 300. — Zbiór refleksji na tematy czytań drugiego cyklu („B”), publikowanych w latach 1972—73 w *Tygodniku Powszechnym*.

Antoni Lewek